

دایره تحصیلات تکمیلی

رساله سطح ۳

رشته: تفسیر و علوم قرآنی

موضوع:

انواع روشهای قرآن در پاسخگویی به شبهات

استاد راهنما:

جناب حجه الاسلام و المسلمین فلاحی قمی

نگارنده:

آسیه شجاعی

سال تحصیلی: ۹۵-۱۳۹۴

چکیده

تلاش در جهت پاسخگویی به شبهات وظیفه هر مسلمان است، چرا که شبهه افکنی به معنای ارائه باطل به گونه ای که شبیه حق جلوه کند یکی از برنامه های دیرینه دشمنان اسلام و قرآن می باشد و همواره از این سلاح جهت تضعیف روحیه و عقاید مسلمانان و نابودی راه حق استفاده کرده و می کنند. باید توجه داشت که شبهه با مفاهیم شک و پرسش که گاهی به جای هم استفاده می شوند کاملاً فرق دارد، چرا که شک غیر اختیاری است در حالی که شبهه امری کاملاً اختیاری است. و یا پرسشگر به دنبال کشف حقیقت است و شبهه افکن به دنبال مخفی کردن راه حق می باشد. لذا تشخیص شبهه و مقابله با آن باید مورد اهتمام واقع شود. یکی از راههای تشخیص شبهه شناخت ریشه و انگیزه های شبهه افکنی است که با مراجعه به آیات و روایات عواملی از جمله غرور و تکبر، هوای نفس، حسادت، لجاجت، شیطان پرستی و... باعث شبهه پراکنی می شوند. بعد از شناخت شبهه و عوامل آن گام بعدی تلاش در جهت رفع شبهات و پاسخگویی قاطعانه آنها می باشد که لازمه آن، اولاً آشنایی به اصول پاسخ دهی و ثانیاً روش شناسی پاسخ دهی است. رعایت اصول در هر کاری هدف را نتیجه بخش تر می کند. پاسخ دادن با رعایت اصل اختصار، لحن نرم، ابراز مهر و عطوفت، امنیت بخشی، پارسایی، انصاف، خضوع، بی توقعی در اجر و مزد و... پاسخ را قانع کننده می کند. استفاده از روش مناسب نیز حصول نتیجه را ممکن تر می سازد. از آنجا که مطالعه زندگی ائمه علیهم السلام و مناظرات ایشان روشن می سازد که ائمه علیهم السلام به شاگردان خود روش پاسخ دهی به شبهات دشمنان را آموزش می دادند اهمیت مسأله روشن شده و بررسی آیات قرآن نیز ما را به روشهای مختلف پاسخگویی رهنمون می سازد. از جمله: پاسخ به شبهات با استفاده از تمثیل، محسوس کردن معقولات، طرح احتمالات مختلف، استفاده از مسلمات خصم، رد مبنا و لوازم شبهه، روش نقضی، روش حلی، و شیوه عملی روشهای پاسخگویی مورد استفاده قرآن می باشند که مفصلاً بررسی خواهند شد. در این تحقیق از کتب لغوی، تفسیری، روایی و تاریخی استفاده شده است.

کلید واژه: قرآن، روش، شبهات، پاسخ

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه
فصل اول: مباحث مقدماتی	
۴	گفتار اول: کلیات
۴	۱،۱،۱ مسأله تحقیق
۴	۲،۱،۱ اهمیت و ضرورت
۵	۳،۱،۱ سؤالات تحقیق
۵	۴،۱،۱ فرضیات تحقیق
۶	۵،۱،۱ پیشینه تحقیق
۶	۶،۱،۱ روش تحقیق
۷	گفتار دوم: مفهوم شناسی
۷	۱،۲،۱ شبهه در لغت
۸	۲،۲،۱ شبهه در اصطلاح
۱۰	۳،۲،۱ شبهه در اصطلاح قرآن
۱۱	۴،۲،۱ روش در لغت و اصطلاح
۱۱	۵،۲،۱ پاسخ در لغت و اصطلاح
۱۲	۱،۶،۲،۱ شک و تفاوت آن با شبهه
۱۳	۲،۶،۲،۱ سؤال و تفاوت آن با شبهه
۱۶	۳،۶،۲،۱ مفهوم جدل و رابطه آن با شبهه
۱۸	۴،۶،۲،۱ رابطه شبهه و فتنه
فصل دوم: ریشه شبهات و آداب پاسخگویی به شبهات در قرآن	
۲۱	گفتار اول: ریشه شناسی شبهات در قرآن
۲۱	۱،۱،۲ ریشه های درونی
۲۱	۱،۱،۲ غرور و تکبر
۲۳	۲،۱،۲ نفس اماره و مسوله
۲۶	۳،۱،۲ حسادت
۲۷	۴،۱،۲ لجاجت
۲۸	۵،۱،۲ روحیه اعتراض و اشکال تراشی

۲۹ مقایسه بین قدرت انسان با خداوند
۳۰ درک ناقص از یک مطلب
۳۲ ریشه های بیرونی
۳۲ شیطان
۳۴ دوستان ناباب
۳۶ پیشینیان
۳۸ دنیا
۴۰ گفتار دوم: اصول و آداب پاسخگویی به شبهات
۴۰ اختصار
۴۲ استمداد از خداوند هنگام ارائه پاسخها
۴۳ شهادت گفتن نمی دانم
۴۵ عطوفت و مهربانی نسبت به پرسشگر
۴۶ امنیت بخشی به پرسشگر
۵۱ پارسایی
۵۲ مزد نخواستن
۵۳ لحن نرم و عاری از خشونت
۵۶ رعایت انصاف
۵۹ خضوع و خشوع

فصل سوم: روشهای عقلی علمی و عملی قرآن در پاسخگویی به شبهات

۶۷ گفتار اول: روش عقلی
۶۷ پاسخ به شبهه بر اساس مبانی شبهه کننده
۷۰ روش محسوس سازی معقولات
۷۵ رد مبنای شبهه
۷۹ رد لوازم شبهه
۸۳ استفاده از مسلمات خصم
۸۷ گفتار دوم: روش علمی
۸۷ روش طرح سؤال
۸۹ روش طرح احتمالات
۹۱ روش پاسخ نقضی

۹۸ روش پاسخ حلی
۱۰۲ روش اقرار گرفتن
۱۰۳ روش ارائه مثال
۱۰۸ روش اسلوب حکیم
۱۱۳ گفتار سوم: روش عملی
۱۱۷ جمع بندی
۱۱۸ نتیجه گیری
۱۲۰ فهرست منابع